

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА. СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА. ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 343.9

DOI: 10.32342/3041-2218-2024-2-9-10

АЛЬОНА БІЛА,

старший викладач кафедри права Університету імені Альфреда Нобеля

ORCID: 0000-0002-8271-8539

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛІСТИКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ ТА ГЛОБАЛЬНИХ ЗАГРОЗ

У статті здійснено комплексний аналіз сучасних проблем криміналістики в умовах воєнного стану в Україні, що виникли внаслідок введення воєнного стану, який змінює як структуру злочинності, так і способи її розслідування. Визначено основні виклики, з якими стикаються правоохоронні органи та криміналісти в Україні в умовах воєнного стану, зокрема зростання кількості злочинів, пов'язаних з військовими діями, мародерства, саботажу, воєнних злочинів, а також ескалацію кіберзлочинності та організованої злочинності. Актуальним є питання вдосконалення методів розслідування, особливо в контексті документування воєнних злочинів для майбутніх судових процесів, а також нових підходів до збору та фіксації доказів у бойових зонах, де робота правоохоронців значно ускладнена через небезпеку для життя і відсутність належного контролю за територією. Особливу увагу приділено проблемам збереження доказів у бойових умовах і використанню сучасних технологій для збору та фіксації фактів злочинів, таких як дрони, супутникові знімки, аудіо- і відеозаписи, а також спеціалізоване програмне забезпечення для аналізу цифрових слідів у випадках кіберзлочинів. Висвітлено роль міжнародної співпраці у сфері криміналістики, зокрема в контексті передавання доказів воєнних злочинів до міжнародних органів правосуддя, таких як Міжнародний кримінальний суд, а також співпраці з Європолом і Інтерполом для боротьби з організованою злочинністю та кіберзлочинністю, яка стала серйозною загрозою в умовах гібридної війни.

У статті підкреслюється, що після введення воєнного стану в Україні були прийняті зміни до національного законодавства, які посилили відповідальність за злочини, що становлять загрозу національній безпеці, зокрема за шпигунство, диверсії, колабораціонізм та інші злочини, що підривають обороноздатність країни. Однак виклики залишаються і в частині правового захисту прав людини, оскільки необхідно знаходити баланс між забезпеченням національної безпеки і дотриманням міжнародних стандартів у відношенні до прав затриманих осіб та підозрюваних. Одним з важливих аспектів є також питання застосування новітніх технологій для розслідування кіберзлочинів, зокрема атак на урядові установи, фінансові організації, об'єкти критичної інфраструктури, які стали частиною гібридної війни. В Україні активно використовуються новітні методи для моніторингу та виявлення цифрових слідів, що дозволяє оперативно реагувати на кіберзагрози. Криміналістика також стикається з новими формами організованої злочинності, зокрема в умовах війни спостерігається зростання нелегальної торгівлі зброєю, людьми та фінансування тероризму. У висновках підкреслено, що для ефективної боротьби з сучасними загрозами необхідно здійснити системну реформу криміналістичної діяльності в Україні, яка включатиме вдосконалення підготовки кадрів, впровадження нових технологій і методів розслідування, а також посилення міжнародної співпраці. Це дозволить забезпечити належний рівень ефективності в розслідуванні злочинів і наданні правосуддя в умовах воєнного стану. Тільки через комплексний підхід, що об'єднує зусилля правоохоронних органів, міжнародних організацій та громадянського суспільства, можна подолати сучасні загрози і відновити правопорядок в Україні в часи війни.

Ключові слова: криміналістика, воєнний стан, злочини воєнного часу, кіберзлочинність, організована злочинність, воєнні злочини, правоохоронні органи, міжнародне право, нормативне регулювання, глобальні загрози.

Постановка проблеми. Введення в Україні воєнного стану у лютому 2022 року вплинуло на криміногенний стан в країні та на організацію досудового розслідування кримінальних правопорушень [1]. Відповідно, криміналістика стикається з новими, складними викликами, які потребують термінового вирішення. Військова агресія призвела до зростання злочинів, пов'язаних із військовими діями, а також до ескалації кіберзлочинності та організованої злочинності. Актуальними стають питання документування воєнних злочинів, захисту прав людини під час розслідувань, адаптації національного законодавства до нових реалій, а також міжнародної співпраці у сфері криміналістики. Невирішеність цих проблем може негативно вплинути на ефективність правоохоронних органів і забезпечення правосуддя в Україні.

Стан дослідження. Дослідження проблем криміналістики в умовах воєнного стану в Україні активно проводяться науковцями та практиками. Проте багато питань залишаються недостатньо дослідженими, зокрема, стосовно специфіки розслідування воєнних злочинів, викликів, пов'язаних із кіберзлочинністю, та нових методів документування злочинів у зонах бойових дій. Наявні наукові праці переважно зосереджуються на загальних аспектах криміналістики або історичних контекстах, тоді як сучасні виклики потребують більш детального та практичного підходу. Відсутність систематизованих даних про правову базу та судову практику у цій сфері також ускладнює роботу правоохоронних органів.

На сьогоднішній день, дослідження проблем криміналістики в умовах воєнного стану в Україні активно проводяться науковцями та практиками.

Метою статті є комплексний аналіз сучасних проблем криміналістики в Україні в умовах воєнного стану, визначення основних викликів та розробка рекомендацій щодо вдосконалення методів розслідування злочинів. Зокрема, стаття спрямована на вивчення впливу глобальних загроз на криміналістичну діяльність, аналіз правової бази та міжнародної співпраці у сфері криміналістики, а також визначення шляхів покращення роботи правоохоронних органів для забезпечення правосуддя і захисту прав людини в умовах військовою агресії.

Методи дослідження: аналіз наукових джерел, аналіз нормативно-правової бази, порівняльно-правовий метод, системний підхід, емпіричний аналіз, метод моделювання.

Виклад основного матеріалу. Криміналістика є невід'ємною складовою сучасної правоохоронної системи, що забезпечує розслідування, розкриття та попередження злочинів. Її методи та засоби постійно вдосконалюються, враховуючи нові технологічні можливості та змінювані соціальні реалії. Проте, військова агресія на території України створив низку специфічних викликів, що потребують оперативного реагування з боку криміналістів.

Сьогодні в умовах воєнного стану особливої значимості набуває тенденція посилення практичної спрямованості криміналістичних розробок, інноваційних продуктів, їх прагматична орієнтація на вирішення практичних завдань. Саме тому особливої актуальності набуває тенденція посилення практичної спрямованості криміналістичних розробок та інноваційних продуктів, їх прагматичного орієнтування на вирішення практичних завдань в умовах війни та глобальних загроз [7]. Ще в той час Ганс Грос, «творець криміналістики», як незмінну мету криміналістики називав «практичну» мету [4, с. 8]. Ганса Гросса вважають не лише одним з основоположників науки криміналістики, а й піонером кримінальної психології. 1898 р. він видав нову фундаментальну працю «Кримінальна психологія», яку відомий психолог Вільям Штерн назвав «історично значущою» [5].

Військова агресія призвела до суттєвого зростання кількості злочинів, особливо пов'язаних з мародерством, саботажем, воєнними злочинами, кіберзагрозами та організованою злочинністю. Крім того, глобалізація спричинила появу нових видів загроз, як-от кіберзлочинність та тероризм, що вимагають нових підходів до розслідування.

В статті ми маємо на меті дослідити основні проблеми, з якими стикнулася криміналістика в Україні в умовах воєнного стану, оцінити вплив глобальних загроз на ефективність криміналістичної діяльності та запропонувати рекомендації щодо вдосконалення методів розслідування.

Однією з найбільших проблем стало зростання злочинів, пов'язаних з військовими діями, зокрема мародерство, саботаж та воєнні злочини.

Військова агресія держави-агресора та введення воєнного стану суттєво позначилося на динаміці злочинності в Україні, відбулися зміни та трансформація злочинних проявів

в період війни. В результаті на перший блок злочинів швидко вийшла нова категорія, але їх взагалі не існувало або їх було небагато. Насамперед, це кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку (порушення законів і звичаїв війни (ст. 438 Кримінального кодексу України (далі - КК України)); планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни (ст. 437 КК України); пропаганда війни (ст. 436 КК України) та ін. Другий досить великий блок кримінальних правопорушень, які сьогодні вчиняються, є злочини проти основ національної безпеки України (державна зрада (ст. 111 КК України), колабораційна діяльність (ст. 111-1 КК України), пособництво державі-агресору (ст. 111-2 КК України) та інші [2]. І третій блок, військові кримінальні правопорушення і кримінальні правопорушення проти власності, які суттєво видозмінилися та за які була посилена кримінальна відповідальність, за їх вчинення в умовах воєнного стану.

Мародерство поширилося на територіях, де відбуваються бойові дії, через відсутність ефективного контролю та правопорядку. Збір доказів і фіксація таких злочинів ускладнені через загрозу життю слідчих, які змушені працювати в зонах бойових дій. До цього додається і проблема знищення доказів, що часто спостерігається при спробах приховати мародерські дії.

Ще одним викликом є саботажні дії, спрямовані на підрив обороноздатності держави та руйнування критичної інфраструктури. Складність роботи криміналістів полягає в оперативній фіксації фактів саботажу, аналізі зібраних доказів та встановленні осіб, причетних до таких злочинів. Особливо важливим є застосування технологій для відстеження ланцюгів організації саботажу, що часто має інтернаціональний характер.

Після початку війни в Україні актуальним питанням стало документування воєнних злочинів для майбутнього судового переслідування винних як на національному, так і на міжнародному рівнях. До основних воєнних злочинів належать обстріли цивільних об'єктів, викрадення людей, зґвалтування, катування, вбивства мирного населення. Криміналістам необхідно працювати в умовах активних бойових дій, щоб оперативно збирати докази таких злочинів, використовуючи новітні методики та технології, які забезпечують збереження доказової бази та її легітимність для майбутніх судових процесів.

У сучасних реаліях одним з найважливіших завдань криміналістики є розробка і застосування технологій, тактичних і методологічних засобів криміналістичної експертизи, методик і рекомендацій, що дозволяють здійснювати збір, дослідження і використання інформації про докази. Докази, як відомо, є основою будь-якого судового процесу. Від того, наскільки якісно та повно під час досудового розслідування зібрано доказову базу, залежить ефективність розгляду кримінального провадження в суді та швидкість досягнення мети правосуддя [8].

Станом на 18 листопада 2024 року, Офіс Генерального прокурора на офіційному веб-сайті оприлюднив кількісний показник інформації щодо злочинів, вчинених у період повномасштабного вторгнення РФ, які мають значення для криміналістичної науки та практики. Відтак, зареєстровано 148430 злочинів агресії та воєнних злочинів, з них: 143906 - порушення законів та звичаїв війни (ст. 438 КК України), 109 - планування, підготовка або розв'язання та ведення агресивної війни (ст. 437 КК України), 84 - пропаганда війни (ст. 436 КК України), 4334 - інші, 19869 - злочини проти національної безпеки, з них: 3253 - посягання територіальну цілісність і недоторканність України (ст. 110 КК України), 3775 - державна зрада (ст. 111 КК України), 8917 - колабораційна діяльність (ст. 111-1 КК України), 1398 - пособництво державі-агресору (ст. 111-2 КК України), 284 - диверсія (ст. 113 КК України), 2242 - інші [3].

Ці дані вказують на безпрецедентну кількість злочинів, що потребують ретельного криміналістичного аналізу для документування фактів, ідентифікації винних та забезпечення правосуддя як на національному, так і міжнародному рівнях. Умови воєнного стану значно ускладнюють збирання доказів та їх перевірку, водночас вимагаючи інноваційних підходів до експертних досліджень. Для криміналістики України цей виклик передбачає адаптацію існуючих методів та розроблення нових підходів, зокрема в умовах активних бойових дій і порушень міжнародного гуманітарного права. Статистика також демонструє потребу в ефективній координації між національними та міжнародними інституціями для належної правової реакції на ці злочини.

Зокрема, робота з документуванням воєнних злочинів передбачає використання дронів (в тому числі, AI-дрони Mini-Taurus, які Німеччина планує поставити в Україні вже у грудні 2024 року. Вони практично є невразливими для систем радіоелектронної боротьби і GPS-перешкод), супутникових знімків, аудіо- та відеозаписів, а також проведення експертиз залишків боєприпасів [12]. Така діяльність відбувається у співпраці з міжнародними організаціями та з урахуванням міжнародного права, що дозволяє передавати зібрані матеріали до Міжнародного кримінального суду (далі - МКС). Прикладом цього є передача Україною доказів до МКС щодо злочинів, скоєних під час бойових дій на сході країни [6].

Військова агресія також супроводжується різким збільшенням кіберзлочинності. Атаки на урядові установи, фінансові установи, об'єкти критичної інфраструктури стали частиною гібридної війни. Криміналістам доводиться протистояти високотехнологічним кібератакам, що мають на меті викрадання конфіденційної інформації, знищення баз даних або дестабілізацію роботи важливих державних систем. Це вимагає використання спеціалізованого програмного забезпечення для виявлення джерел атак, а також співпраці з міжнародними партнерами для відстеження злочинців за кордоном.

Під час воєнного стану в Україні були внесені зміни до національного законодавства, що посилюють відповідальність за злочини, які загрожують національній безпеці. Це стосується таких правопорушень, як шпигунство, диверсія, колабораціонізм та інші злочини, які можуть підірвати обороноздатність країни.

Зміни також стосувалися полегшення процесуального регулювання щодо збирання та фіксації доказів у зонах бойових дій, що дозволяє криміналістам ефективніше працювати в надзвичайних умовах.

Проте виклики залишаються і в частині правового захисту прав людини під час проведення розслідувань. Складнощі виникають через необхідність балансувати між забезпеченням національної безпеки та дотриманням правових норм щодо прав затриманих та підозрюваних. Це потребує адаптації національних законів до міжнародних стандартів, що вимагає значних зусиль з боку українських законодавців.

З метою притягнення винних до відповідальності за воєнні злочини Україна співпрацює з міжнародними організаціями, такими як ООН, Міжнародний кримінальний суд та Європол. На основі міжнародного права українські слідчі передають зібрані докази до від-

повідних міжнародних органів для подальшого судового розгляду. Наприклад, після вторгнення РФ в Україну було відкрито кілька кримінальних проваджень щодо військовослужбовців Російської Федерації, яких звинувачують у воєнних злочинах.

В. Ю. Шепітько, визначає, що сьогодні також простежується зміна вектора криміналістичних досліджень в Україні, наближення його до єдиного європейського простору [9]. Тому, перед Україною, яка визначила курс вступу до Європейського Союзу (далі - ЄС), є одним із пріоритетних напрямів діяльності, постає завдання привести національне законодавство у відповідність до європейських стандартів (зокрема, у сфері протидії злочинності, здійснення судочинства, формування та розвитку системи органів військової юстиції) [10].

Вирішення вищенаведеного питання потребує відповідного законодавчого врегулювання й розроблення концепції криміналістичного забезпечення діяльності органів військової юстиції, що визначає новий науковий напрям досліджень у криміналістиці [11]. Вважаємо, що становлення і розвиток європейської кримінології, а також питання інтеграції криміналістичних знань в єдиний європейський криміналістичний простір є досить нагальним на сьогодні.

Співпраця з ЄС передбачає обмін інформацією щодо кібератак, які можуть становити загрозу для безпеки не лише України, але і країн ЄС. Це стало можливим завдяки прийняттю відповідних угод між Україною та ЄС щодо протидії кіберзлочинності та кібертероризму.

У цифрову еру кіберзлочинність стає однією з найбільших загроз для національної безпеки. Наприклад, атаки типу DDoS, фішингові кампанії, зломи банківських баз даних та систем керування критичною інфраструктурою - все це перетворює кіберпростір на новий фронт бойових дій. Відповідно, криміналісти активно використовують новітні засоби для моніторингу та виявлення цифрових слідів, що дозволяє оперативно реагувати на загрози.

Тероризм та організована злочинність - ще одна велика проблема в сучасних умовах. На тлі воєнних дій в Україні виникає ризик розповсюдження нелегальної зброї, торгівлі людьми та фінансування тероризму. Організовані злочинні угруповання активно використовують нестабільність для збільшення своїх незаконних прибутків. Криміналісти співпрацюють з міжнародними правоохоронними органами, зокрема Інтерполом та Європолом, для протидії цим загрозам.

Висновки. Сучасні проблеми криміналістики в умовах воєнного стану в Україні демонструють складність і багатогранність викликів, з якими стикаються правоохоронні органи. Військова агресія, що триває, привела до зростання чисельності злочинів, пов'язаних із воєнними діями, таких як мародерство та саботаж, а також до ескалації кіберзлочинності та організованої злочинності. У цих умовах криміналісти повинні використовувати новітні технології та методи для ефективного збору і фіксації доказів, що особливо важливо для документування воєнних злочинів, які мають міжнародне правове значення.

Важливим є також використання сучасних технологій для збору доказів, таких як дрони, супутникові знімки, а також програмне забезпечення для аналізу цифрових слідів при розслідуванні кіберзлочинів. Поряд з технологічними інноваціями, необхідною умовою є зміцнення міжнародної співпраці для забезпечення ефективного правосуддя.

Важливою є також адаптація національного законодавства до нових реалій, зокрема через запровадження змін, що посилюють відповідальність за злочини, які загрожують національній безпеці. Співпраця з міжнародними організаціями, такими як ООН, Міжнародний кримінальний суд та Європол, є ключовою для забезпечення правосуддя та притягнення злочинців до відповідальності.

Необхідність в системній реформі криміналістичної діяльності стає все більш очевидною. Вдосконалення підготовки кадрів, впровадження нових технологій і методів розслідування, а також активна міжнародна співпраця можуть стати основою для успішної протидії новим загрозам, які постають перед Україною в умовах військової агресії. Тільки через комплексний підхід, який об'єднує правоохоронні органи, міжнародні організації та громадянське суспільство, можна забезпечити ефективну боротьбу зі злочинністю та відновлення правопорядку в країні, яка переживає складний період своєї історії.

Список використаних джерел

1. Указ Президента України №64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні». Президент України Офіційне інтернет-представництво: веб-сайт. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397> (дата звернення: 25.10.2024).
2. Кримінальний кодекс України: Закон від 05.04.2001 № 2341-III. Дата оновлення: 01.11.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 10.11.2024).
3. Офіс Генерального прокурора - веб-сайт. URL: <https://www.gp.gov.ua/> (дата звернення: 18.11.2024).
4. Gross H. *Gesammelte Kriminalistische Aufsätze*. Leipzig : F. C. W. Vogel. Bd. I. 1902. 432 p.
5. Про нас. Чернівецький науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України - веб-сайт. URL: <https://www.ndekc.cv.ua/tvorets-kryminalistyky/> (дата звернення: 12.11.2024).
6. Україна передала до МКС докази злочинів проти релігійних груп в окупованому Криму. УКРІНФОРМ - веб-сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-tymchasovo-okupovanu-krimu.html> (дата звернення: 01.11.2024).
7. Шевчук В. М. Криміналістична інноватика: поняття, функції, завдання та перспективи досліджень. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2020. Вип. 22. С. 20-40. URL: <https://doi.org/10.32353/khrife.2.2020.01> (дата звернення: 22.11.2024).
8. Шепітько В. Ю. Цільове призначення криміналістичних знань і прагнення до європейських стандартів у протидії злочинності. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2017. Вип. 17. С. 5-12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpsek_2017_17_5 (дата звернення: 24.10.2024).
9. Шепітько В. Теоретико-методологічна модель криміналістики і її нові напрямки. URL: <https://doi.org/10.32353/khrife.3.2021.02> (дата звернення: 05.11.2024).
10. Богущкий П. П. Військова юстиція як правова система: міжнародні стандарти та національні особливості. Діяльність військової юстиції в умовах збройного конфлікту. *Досвід української прокуратури: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 28.10.2021)*. Київ; Одеса, 2021. С. 19-26. URL: <https://nlu.edu.ua/science/sogodennya-vijskovoyi-yustyciyi-ukrayiny-obgovoryly-na-mizhnarodnij-konferenciyi/> (дата звернення: 06.11.2024).
11. Шевчук В. М. Перезавантаження криміналістики в умовах війни: проблеми, завдання, перспективи. URL: <https://library.nlu.edu.ua/BIBLIOTEKA/SAIT/PDO-2022.pdf> (дата звернення: 10.10.2024).
12. Україна отримає від Німеччини нові AI-дрони Mini-Taurus, - ЗМІ. Рубрика все по пилічках - веб-сайт. URL: <https://rubryka.com/2024/11/18/ukrayina-otrymaye-vid-nimechchyny-novi-ai-drony-mini-taurus-zmi/> (дата звернення: 18.11.2024).

MODERN PROBLEMATIC ASPECTS OF FORENSICS IN THE CONTEXT OF MARTIAL LAW IN UKRAINE AND GLOBAL THREATS

Alona V. Bila, Senior Lecturer, Department of Law, Alfred Nobel University.

E-mail: bila.a@duan.edu.ua

DOI: 10.32342/3041-2218-2024-2-9-10

Key words: *forensics, Martial law, war crimes, cybercrime, organized crime, military crimes, law enforcement agencies, International law, regulatory framework, global threats.*

The article provides a comprehensive analysis of the current issues of criminalistics under martial law in Ukraine, arising from the armed conflict, which has altered both the structure of crime and the methods used to investigate it. The main challenges faced by law enforcement agencies and criminalists in Ukraine during the war are identified, including the increase in crimes related to military actions, looting, sabotage, war crimes, as well as the escalation of cybercrime and organized crime. The paper highlights the need to improve investigative methods, especially in the context of documenting war crimes for future judicial pro-

cesses, as well as new approaches to evidence collection and documentation in combat zones, where law enforcement work is greatly complicated by the danger to life and the lack of proper territorial control. Particular attention is given to the issues of preserving evidence in combat conditions and the use of modern technologies for gathering and documenting crime facts, such as drones, satellite imagery, audio and video recordings, as well as specialized software for analyzing digital traces in cybercrime cases. The article underscores the role of international cooperation in criminalistics, particularly regarding the transfer of war crime evidence to international justice bodies such as the International Criminal Court, as well as cooperation with Europol and Interpol to combat organized crime and cybercrime, which have become serious threats in the context of hybrid warfare.

The article also discusses the legislative changes made in Ukraine following the declaration of martial law, which have increased the penalties for crimes threatening national security, such as espionage, sabotage, collaborationism, and other crimes undermining the country's defense capabilities. However, challenges remain regarding the legal protection of human rights, as a balance must be found between ensuring national security and adhering to international standards regarding the rights of detainees and suspects. One important aspect is the application of advanced technologies to investigate cybercrimes, including attacks on government institutions, financial organizations, and critical infrastructure, which have become part of hybrid warfare. In Ukraine, new methods for monitoring and detecting digital traces are actively used, allowing for prompt responses to cyber threats. Criminalistics is also dealing with new forms of organized crime, especially in wartime, with an increase in illegal arms trafficking, human trafficking, and terrorism financing. In the conclusions, it is emphasized that in order to effectively combat modern threats, a systemic reform of criminalistics activities in Ukraine is necessary. This reform should include improving personnel training, implementing new investigation technologies and methods, and strengthening international cooperation. This will ensure an adequate level of effectiveness in crime investigations and the administration of justice during martial law. Only through a comprehensive approach, bringing together the efforts of law enforcement agencies, international organizations, and civil society, can modern threats be overcome and law and order restored in Ukraine during wartime.

References

1. President of Ukraine (2022), Decree "On the introduction of martial law in Ukraine". Official Internet Representation of the President of Ukraine, available at <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397> (Accessed 25 October 2024).
2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2001), "Criminal Code of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (Accessed 10 November 2024).
3. *Ofis Heneralnoho prokurora* [Office of the Prosecutor General of Ukraine] (2024). Official website. Available at: <https://www.gp.gov.ua/> (Accessed 18 November 2024).
4. Gross, H. (1902). *Gesammelte Kriminalistische Aufsätze* (Vol. I). Leipzig: F. C. W. Vogel.
5. *Chernivetskyi nauково-doslidnyy ekspertno-kryminalistychnyy tsentr MVS Ukrayiny* [Chernivtsi Scientific-Research Forensic Center of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine] (2024). *Pro nas*. [About us]. Available at: <https://www.ndekc.cv.ua/tvorets-kryminalistyky/> (Accessed 12 November 2024).
6. *Ukrinform* [Ukrinform] (2024). *Ukraina peredala do MKS dokazy zlochyniv proty relihiinykh hrup v okupovanomu Krymu* [Ukraine submits evidence of crimes against religious groups in occupied Crimea to ICC]. Available at <https://www.ukrinform.ua/rubric-tymchasovo-okupovani/3835847-ukraina-peredala-do-mks-dokazi-zlociniv-proti-religijnih-grup-v-okupovanomu-krimu.html> (Accessed 1 November 2024).
7. Shevchuk, V.M. (2020). *Kryminalistychna innovatyka: ponyattya, funktsiyi, zavdannya ta perspektvyv doslidzhen*. [Criminalistics innovation: Concepts, functions, tasks, and research perspectives]. *Teoriya ta praktyka sudovoyi ekspertyzy i kryminalistyky* [Theory and Practice of Forensic Science and Criminalistics], issue 22, pp. 20-40. Available at: <https://doi.org/10.32353/khrife.2.2020.01> (Accessed 22 November 2024).
8. Shepityko, V.Y. (2017). *Tsilove pryznachennia kryminalistychnykh znan i prahnennia do yevropeiskykh standartiv u protydii zlochynnosti* [The purpose of criminalistic knowledge and the pursuit of European standards in combating crime]. *Teoriya ta praktyka sudovoyi ekspertyzy i kryminalistyky* [Theory and Practice of Forensic Science and Criminalistics], issue 17, pp. 5-12. Available at http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpsek_2017_17_5 (Accessed 22 October 2024).
9. Shepityko, V. (2021). *Teoretyko-metodolohichna model kryminalistyky i yii novi napriamky* [Theoretical and methodological model of criminalistics and its new directions]. Available at <https://doi.org/10.32353/khrife.3.2021.02> (Accessed 5 November 2024).
10. Bohutskiy, P.P. (2021). *Viyskova yustytysia yak pravova systema: mizhnarodni standarty ta natsionalni osoblyvosti. Diialnist viyskovoï yustytysii v umovakh zbroynoho konfliktu* [Military justice as a legal system: International standards and national features. In Activities of Military Justice in the Context of Armed Conflict]. *Dosvid ukraïnskoï prokuratury: materialy Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii* [Expe-

rience of the Ukrainian Prosecutor's Office: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference]. Kharkiv, pp. 19-26. Available at <https://nlu.edu.ua/science/sogodennya-vijskovoyi-yustyciyi-ukrayiny-obgovoryly-na-mizhnarodnij-konferenciyi/> (Accessed 6 November 2024).

11. Shevchuk, V.M. (2022). *Perezavantazhennya kryminalistyky v umovakh viyny: problemy, zavdannya, perspektyvy* [The reboot of criminalistics in wartime: Problems, tasks, perspectives]. Available at: <https://library.nlu.edu.ua/BIBLIOTEKA/SAIT/PDO-2022.pdf> (Accessed 10 October 2024).

12. *Ukrayina otrymaє vid Nimechchyny novi AI-drony Mini-Taurus* (2024). [Ukraine to receive new AI drones Mini-Taurus from Germany]. Website. Available at: <https://rubryka.com/2024/11/18/ukrayina-otrymaє-vid-nimechchyny-novi-ai-drony-mini-taurus-zmi/> (Accessed 18 November 2024).

Одержано 22.11.2024.